

Università per Stranieri di Perugia

BIBLIOTECA PALAZZO GALLENGA PROGETTO DI CONSERVAZIONE E VALORIZZAZIONE DEI TESTI ANTICHI DEL FONDO GALLENGA STUART

info:
Paola Attanasio
Biblioteca Palazzo Gallenga
Piazza Fortebraccio, 4
06123 Perugia
paola.attanasio@unistrapg.it
tel. 075.5746704

Cicero, Marcus Tullius

M. T. Ciceronis Epistolarum ad Atticum, ad Brutum, ad Quintum fratrem, libri XX nuper exacta recogniti cura MDXXI latina interpretatio eorum, quae in ijs epistolis graece scripta sunt ubi multa et mutata, et addita sunt, admonemus igitur lectorem, ut inde sibi librum corrigat suum.

Publicazione: (Venetiis : in aedibus Aldi, et Andreae soceri, mense Ianuario, 1521)

Descrizione fisica: [16], 331, [1] c. ; 8°

Note: Numeri romani nel tit.

Marche sul front. (Ancora con delfino e la scritta : Aldus)

e in fine (Ancora con delfino. Ai lati : ALDUS)

Leg. in pergamena del sec.16.

Sul contropiatto ant.: ex libris

Pagine con macchie di foxing

Copertina ant. e post. strappata ai margini

Tagli spruzzati in blu

Segn.: 2A-B8 a-2s8 t4

Impronta: i-n- *-** umli epde (3) 1521 (R)

Marca: Ancora con delfino e la scritta: Aldus - Sul front. e in fine

Di seguito alcune immagini significative del testo

ITALIANA
R. UNIVERSITÀ
PER STRANIERI
Sc. XXI.
Pl. H.
N. 7.
FONDO
GALLENKA-STUART
SCHUNK

T. ADOLPHUS TROLLOPE.

N° 34.

4.

quam in consilio, data ante tamen, hoc me magis sollicitat, quam omnia. In pensione secunda caeci fuimus. aliud mallet. sed praeterijt. Te oro, ut in perditis rebus, si quid cogi, conficiq; potest, quod sit in tuto, ex argento, reque sat- tis multa, ex supellectile des operam. Iam enim mihi ui- detur adesse extremum, nec ulla fore conditio pacis, eaque, quae sunt etiam sine aduersario peritura. Haec etiam, si uidebitur, cum Terentia loquere opportune. Non quo omnia scribere. Vale. III Nonarum Quintil.

M. T. CICERONIS EPISTOLA-
RVM AD T. POMPONIVM
ATTICVM LIBER
DVODECIMVS.

T. P. ATTICO.

Undecimo die postquam a te discesse- ram hoc literularum ex arauis egredi- ens e villa ante lucem, atq; eo die co- gitabam in Anagnino, postero autem in Tusculano. Ibi unum diem. V. Calendarum igitur ad constitutum, atq; utinam conti- nuo ad complexum meae Tulliae, ad osculum Atticae possim currere. Quod quidem ipsum scribe quaeso ad me, ut dum consisto in Tusculano sciam, quid ga- riat in rusticatu, quid scribat ad te, eiq; interea, ut scribis, salutem annuntiabis, itemq; Tyliae. Et tamen, et si continuo congressuri sumus, scribes ad me, siquid habebis. Cum complicare hanc epistolam, noctu Abun- dus ad me

Abundus ad me uenit cum epistola tua tabellarius. quia le- sta, de Atticae febriacula scilicet ualde dolui. Reliqua, quae expectabam ex tuis literis, cognoui omnia. Sed, quod scribis igniculum matutinum *πρωτινωτερον* est memoriola uacillare. Ego enim IIII Calendarum Axio dederam, tibi III, Quinto, quo die uenissem, id est V Calendarum. Hoc igitur habebis noui nihil. quid ergo opus erat epistola? quid cum coram sionis, et garimus quicquid in buccam uenit? est profecto quaedam *λεξι*, quae habet, etiam si nihil subest, colloctione ipsa sanitate. Hic rumor est. T. Murrum perijisse naufragio. Asinium delatum uiuum in manus militum. nauis delatas in Vticam restatu. hoc Pompe- ium non comparere, nec in Balearibus omnino fruis- se, ut Patietus affirmat. sed author nullius rei quisquam. Habes, quae dum tu abes, locuti sunt. Ludi interea pre- neste. Ibi Hirius, et isti omnes, et quidem ludi dies octo, quae coena? quae deliciae? Res interea forte trans- acta est. O mirros homines. at Balbus aedificat *τι δὲ ἀὐτῶν μέλλει;* Verum, si quaeris hominem, homini non recta, sed uoluptaria quaerenti, nonne *βιβίωται.* Tu interea dormis. iam explicandum est *πρόβλημα*, siquid acturus sis. Si quaeris quid putem, ego fructum puto. Sed quid multa? iam te uidebo, et quidem, ut spe- ro, de uia recta ad me. Simul enim et diem Tyrannioni constituemus, et siquid aliud. Vnum te puto minus blan- dum esse, quam me, et si uterque nostrum est aliquando aduer- sus aliquem, inter nos certe nunquam sionis. Audi igitur me haec *ἀροντάτως* dicere. ne uiuam Attice, si mihi non mo- do Tusculanum, ubi certe sum libenter, sed *μακρότερον*

M. T. CICERONIS EPISTOLARVM
AD ATTICVM, AD BRVTVM,
AD QVINTVM FRATREM,
LIBRI XX. NVPER
EXACTA RECO
GNITI CVRA.

M. D. XXI.

*Latina interpretatio eorum, quae in ijs ipsis epistolis
græce scripta sunt. ubi multa & mutata, & addi-
ta sunt. Admonemus igitur lectorem, ut inde sibi li-
brum corrigat suum.*

AL

D VS.

Invent. N. 10435

*Ne quis alius aut Venetijs, aut locorum usquam hosce
impune libros imprimat, uel aliubi impressos
uedat, firmis Alexandri VI, Iulij II, ac
Leonis X, Pontificum, necno et Se-
natus Veneti decretis cautum est.*

ξίαν, tolerantiā. uide an sit scribendum ἀνεξικεσία.
 μετώρος, in expectatione. συμπαθιτικῶς condolen-
 ter. νομανδρίαν pastorem uirorum cœtum. ἀκρο-
 ριῶν iura, sic lege, extremas insulæ partes seu pro-
 montoria colentium. σωηγωνισάμην, adiutor sui.
 πολιτικῶτον, ciuilis. ἐν ὁμίλῳ in turba. ἐπι-
 κεφάλαια tributa per capita. συμφοροδοξοῦσιν eadem
 ambitione certant. κεφάλαιον caput. συμπαθείαν,
 condolentiam. νεμεσῶν indignari. τὸ φθονεῖν ab
 inuidendo. ἐν ἐπιτομῇ in breuiario. πανικῶς, quæ-
 dam tanq̄ authore pane deo terricula, de quo terrore le-
 γε Euripidem in Medea. κοινὰ τὸ πλέμου communia
 belli. μῶμῳ, liuori. λαμπρὰ. splendida. ἐν παρῳδῳ,
 in trāscurfa, obiter. ἀπρόσιτον non facile accessu, leg-
 tur etiam sic. Ἔ quod insidiatoribus eius ἀπρόσιτον
 me, nō modo ἀδωροδύκτον, idest incorruptum lar-
 gitione ἔ μuneribus præβνι. Ἔ hæc uidetur mihi ue-
 ra lectio. κέρασ cornu. legitur ἔ κέρασ, cornuta.
 Quæ in quaternione. l.
 ἀνιμερήματι felici eius diei successu. ἀκροτελευταῶν.
 extremum. γλυκύπικρον dulce ἔ amarum, interpo-
 nito inter illud ἔ confirmas, folio. 81. ὑπερβολικῶς,
 excessiue. paulo post inter statuas ἔ prohibeo, adde,
 κινὰ τέτριπτα hoc est inanes quadrigas. κέρατα, cor-
 νια. ὁδοῦ πάρεργον obiter de ἐνδομύχῳ ar-
 catio secreto seu penetrati, quod uero sequitur lati-
 num aliās sic legitur, probo idem, quod tu posthymia
 filia quoniam πότνια uincantur. οἰκονομίαν dome-
 sticam curam. οἰχεται, euanescit. βαθύπτα profun-
 ditatem. ὑπομυμδμενος conquestus. ἐξ ἀφαιρίσεως,
 per extractionem, idest per extortionem. καὶ πρὸς ἀ-

ταριτομίαν ἔ in super auersam. ἀκοινωνήτας in-
 communicabiliter ἐπιεικέματα inhortamenta.
 τὸ γὰρ ἀ μετ' ἐμοῦ. quod enim bene est, mecum est.
 ἰστορικὸν historicum. οὐκ ἔλασθ non sefellisti. ἀφι-
 λῶς simpliciter, uel ingenue. οἰκονομία domestica
 cura. χροιάζοντα ex tempore agentem. πολιτὰ μα
 administrationem publicam. κέρασ cornu. ἰσο-
 δωαμοῦσαν, æquivalentem. διαίρειν divisionem.
 ἀγραφον non scriptum. αὐτονομίαν libertatem
 suis utentem legibus. ἢ παραδοξότατον inopina-
 tissimum. μηδὲν αὐτοῖς subaudi crede nihil illis.
 ἢ πραγμάτων ἀσυγκλώτων, ὅ res inconnectabiles, idest
 quæ male coherentes simul componi non possunt.
 ad πόδασ Ἡρακλέους. ad pedes herculis. sic corrige.
 ἀνισορησίαν inscitiam historiarum, ἔ antiquitatum.
 ἢ πόρησασ dubitasti. ἀπολυ τῆς δοχάσασ Euripolim
 ueteris s. comædiæ sic lege. τί λοιπόν; quid reliquum?
 πολλοῦ γε καὶ δεῖ multum abest. χρύσεια χαλκείων
 iliados ἔ aurea pro æreis. dele ἀντί.

Quæ in quaternione. m.

ἀναντιφώνητον in quā contra non aliquid dicam.
 ἀδιδθεν μὴ ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι. ueriti sunt
 quidem recusare, timuerunt autem accipere. παρι-
 σορησαι. uide an sit scribendum tibi. παρισορησαι idest
 historiam tradere. προτύλαιον uestibulum. ἰστορικῶ-
 τatos historiarū peritissimus. νεόντισα, nuper ædifi-
 cata. τῷ τῶν νεῶν καταλόγῳ, in nauium recensioe
 apud homerum uidelicet. ἀναλογία, proportio, Ana-
 logia. φλιούσ. ὁ ποῦσ. σιποῦσ. ὁ ποῦσ. ὁ ποῦσ. ὁ ποῦσ. phli-
 us phliuntis urbs lacedæmoniorum. gentile phliuntis.
 O pus opuntis urbs locrorum. per contractionem,

EPISTOLA AD OCTAVIUM

gentam sibi obtineret. Audient duo Decij seruire eos cō-
uers, qui, ut hostibus imprarent, uictoriæ se deuoue-
runt. audiet C. Marius impudico domino parere nos,
qui ne militem quidem habere uoluit, nisi pudicum.
audiet Brutus eum populum, quem ipse primo, post
progenies eius a regibus liberauit, pro turpi stupro da-
tum in seruitutem. Quæ quidem si nullo alio, me ta-
men internuntio ad illos celeriter deferentur. nam si uir-
uus ista subterfugere non potero, una cum istis uitam
simul fugere decreui.

FINIS.

AA BB a b c d e f g h i k l m n o p q
r s t u x y z aa bb cc dd ee ff gg hh ii
kk ll mm nn oo pp qq rr ss tt
Omnes quaterniones, præter tt Duernionem.

VENETIIS IN AEDIBVS ALDI,
ET ANDREAE SOCERI.

MENSE IANVARIO.

M. D. XXI.

ALDVS MANVTIVS ROM. PHILIP-
PO CYVLANO MORAE PANNO
NIO A' SECRETIS REGIS,
AC ORATORI APVD
VENETOS, ET COM
PATRI OBSER.

S. P. D.

m Vlti mihi grata contingunt in hac mea
Prouincia plena laborum in chlyte Cyula-
ne, sed illud gratissimum, quod magni et
uiri, ac principes, quicumque amantes sunt
bonarum literarum, et nos de tantis, assiduisque labo-
ribus nostris amant plurimum. quemadmodum et tu
facis. es enim et literarum, et nostri amantissimus,
quod sis apprime doctus, nec non ingens decus non mo-
do Cyulanae familiae, quae cum maioribus tuis clara
est, et insignis, tu te praeposito Agriensi, ac a Secretis Re-
gis, et oratore grauissimo, et integerrimo, iam Quart.
apud Venetos, Et trib. fratribus tuis Ladislao, Georgio,
Nicolao ductoribus fortissimis, qui saepe magnam Tur-
carum manum pro fide Christiana, et patria strenue
pugnantes summa cum laude profligauerunt, uerum
etiam ipsius patriae tuae Pannoniae nam praeter doctri-
nam, et eloquentiam, quibus es praeditus, summa in te est
modestia, mira probitas, tum acutum ingenium acri ad-
iunctum iudicio. id quod futurum in te censuit Beroal-
dus, quem audiisti adolescens, idque Bononiae, cum tibi
suos in Thusculanas M. Tullij quaestiones commenta-
rios nuncupauit. Quoniam igitur multis ornaris uir-
tutibus, et nos, quae tua est humanitas, ualde amas, ut
cognoscas Aldum tuum non esse ingratum, sed contra,
amantes

amantes sui amare uehementer, sic tibi id uidebatur
ostensurus, si M. Tullij ad Atticum, ad Brutum, ad Quin-
tum fratrem epistolas encheiridij forma nuper excu-
sas cura nostra, sub tuo nomine emitteret in manus stu-
diosorum. quod etiam fecit libentius, quia ualde de-
lectari te dictione, et eloquentia Tulliana praete fers,
nec laudandos duces, qui eorum uithorum, qui citra mil-
le, et ducentos, trecentosue annos fuerunt stylo delecta-
ti, contemnunt Ciceronem, et quicumque Ciceronis est si-
millimus, ac si spreto et fastidito tritico pane, glande
uescantur. doctos ais esse illos quidem, et legendos, sed
stylum eorum non modo non imitandum, sed fugien-
dum pro uiribus censes. et recte meo quidem iudicio.
Idem memini olim dicere Paulum quendam Panno-
niū, optimo iudicio adolescentem, ac condiscipulum meū
(dabamus enim operam Baptistae, Guarini filio, in ur-
be Ferraria.) Idem item Sigismundum Turcum hospitem
olim meū Venetijs, humanissimum sane, ac doctissimū
hominem, et admodum quam studiosum Ciceronis, qui
paucis post annis praepositus Albenstis, deinde Varadi-
ensis episcopus creatus est, cuius immaturo, ac repenti-
no interitu, ut debeo, doleo. debeo autem plurimum tanto
uiro, amicumque meo summo orbat. Videntur mihi Pan-
nonij omnes, (multis enim familiarissime usus sum, quod
nescio, quod me uobis temperat astrum.) ingenij, iudi-
cijque bonitate delectari maxime Ciceronis operibus, et
tu mi Philippe praeter caeteros. Quamobrem accipe nunc
XX haec tui Ciceronis epistolarum uolumina, ex qui-
bus sexdecim scripsit ad Titum Pomponium Atticum,
qui cum a pueritia, (fuerunt enim condiscipuli) con-
iunctissime semper, et amantissime uixit, ac multo etiam

AA ij

aliquo desiderio reuerti. sed hoc tempore, & ijs mittentibus αἰδέομαι τρώειν, καὶ τρώειν εἰλεσιπέπλος. quid enim nostri Optimates, si qui reliqui sunt, loquentur? an me aliquo praemio de sententia esse deductum? Quid Cato ille noster, qui mihi unus est pro centum nullibus? Quid uero historiae de nobis ad annos DC praedicarint? quas quidem ego multo magis uereor, quam eorum hominum, qui hodie uiuunt rumulosculos. sed opinor excipiamus, & expectemus. si enim deferetur, erit quaedam nostra potestas, & tum deliberabimus, & iam Hercule est, in non accipiendo nonnulla gloria. Quare siquid θεοπάεινς tecum forte contulerit, ne omnino repudiaris. de istis rebus expecto literas tuas, quid Arrius narret, quo animo se destitutum ferat, & qui Coss. parentur, utrum (ut populi sermo) Pompeius, & Crassus, an, ut mihi scribitur, cum Gabinio Ser. Sulpitius, & num, quae leges nouae, & num quid noui omnino. & quoniam Nepos proficiat, cui nam auguratus deferatur, quo quidem uno ego ab istis capi possum uidere ciuitatem meam. Sed quid ego haec, quae cupio deponere, & toto animo, atque omni cura φιλοσοφείν? sic inquam in animo, sic uellem ab initio. Nunc uero, quoniam, quae putauit esse praecleara, expertus sum, quid essent inania, cum omnibus Musis rationem habere cogito. tu tamen de Curtio ad me rescribe certius. et nunc quis in eius locum pareatur, & quid de P. Clodio fiat, et omnia, quemadmodum tu polliceris, ἐπιχολῆς scribe. et quo die Roma te exiturum putes, uelim ad me scribas, ut certiore te faciam quibus in locis futurus sim, epistolamque statim des de his rebus, de quibus ad te scripsi,

scripsi, ualde enim expecto literas tuas. Vale.

M. T. CICERO T. P. ATTICO. S.

Vod tibi superioribus literis promiseram fore, qd ut opus extaret huius peregrinationis, nihil iam magnopere confirmo. sic enim sum complexus ocau, ut ab eo diuelli non quea. Itaque aut libris me delecto, quorum habeo Antij festiuam copiam, aut fluctus numero. nam ad lacertas captandas tempestates non sunt idoneae. a scribendo prorsus abhorret animus. etenim θεωρητικῆ, quae constitueram, magnum opus est. ita ualde Eratosthenes, quae mihi proposueram, a Serapione, & ab Hipparcho reprehenditur. quid censes, si Tyrannio accesserit? & Hercule sunt res difficiles ad explicandum, & ἰμοειδῆς. nec tam possunt ἀνθυπεπραπειδαι, quae uidebantur. & qd caput est, mihi quaeuis satis iusta causa cessandi est. quin etiam dubitem, an hic Antij consida, & hoc tempus omne consumam, ubi quidem ego malle diu nimirum, quae Romae fuisse. tu uero sapientior Buthroti domum parasti. sed, mihi crede, proxima est illi municipio haec Antiatum ciuitas, esse locum tam prope Romam, ubi multi sunt, qui Vatiniun nunquam uiderint, ubi nemo sit praeter me, qui quenquam ex uiginti uiris unum esse saluum uelit, ubi me interpellet nemo, diligant omnes. hic hic nimirum πολιταίον. nam istuc non solum non licet, sed etiam taedet. Itaque ἀνέκδοτα a nobis, quae tibi unum legamus Theopompino genere, aut etiam asperiore multo pangentur, neque aliud iam quicquam πολιτεύομαι, nisi odisse improbos, & id ipsum nullo cum stomacho, sed potius cum aliqua scribendi uoluptate. sed ut ad rem scri-

M. T. CICERONIS EPISTOLARUM
AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER
VNDECIMVS.

T. P. ATTICO.

Cœpi a te signatum libellum, quē
Anteros attulerat, ex quo scire nihil
potui de nostris domesticis rebus, de
quibus acerbissime afflictor, quod
qui eas dispensavit, neq; adest istic,
neq; ubi terrarum sit, scio. Omnem
autem spem habeo existimationis, priuatarumq; rerum
in tua erga me mihi perspectissima beneuolentia, quam
si his temporibus miseris, & extremis præstiteris, hæc
pericula, quæ mihi communia sunt cum cæteris, for-
tius feram. idq; ut facias te obtestor, atq; obsecro. Ego
in Cistophoro in Asia habeo ad HS bis, & uicies. hu-
ius pecuniæ permutatione fidem nostrā facile tuebere,
quam quidem ego nisi expeditam relinquere putas-
sem, credens ei, cui tu scis iam pridem minime credere,
commoratus essem paulisper, nec domesticas res impedi-
tas reliquisssem. ob eamq; causam serius ad te scribo,
quod sero intellexi, quid timendum esset. Te etiam, atq;
etiam oro, ut me totum tuendum suscipias, ut si ij salui
erunt, quibus cum sum, unā cum ijs possim incolumis
esse, salutemq; meam beneuolentiæ tuæ acceptam refer-
re. Vale.

T. P.

T. P. ATTICO.

Iteras tuas accepi pridie Nonarum Febr. eoque
ipso die ex testamento creui hereditate. ex
multissimis, & miserrimis curis est una ena-
ta, si, ut scribis, ista hereditas fidem, et famam meam
tueri potest, quam quidem te intelligo etiam sine heredi-
tate tuis opibus defensurum fuisse. De dote quod scri-
bis, per omnes deos te obtestor, ut totam rem suscipias,
& illam miseram mea culpa, & negligentia, tueare
meis opibus, si quæ sunt, tuis, quibus molestum nõ erit,
facultatibus, cui quidem deesse omnia, quod scribis, ob-
secro te noli pati. in quos enim sumptus abeunt fructus
prædiorum? Iā illa HS LX, quæ scribis, nemo mihi
unquam dixit ex dote esse detracta. nunquam enim
essem passus. sed hæc minima est ex his iniurijs, quas
accepi, de quibus ad te dolore, & lacrymis prohibeor
scribere. Ex ea pecunia, quæ fuit in Asia, partem dimi-
diam ferè exegit. Tutius uidebatur fore ibi, ubi est, q̄
apud publicanos. Quod me hortaris, ut firmo sim ani-
mo, uellem posses aliquid afferre, quam ob rem id face-
re posses. Sed si ad cæteras miseras accessit etiam id,
quod mihi Chrysippus dixit parari (tu nihil significa-
sti de domo) quis me miserior uno iam fuit? Oro, obse-
cro ignosce. non possum plura scribere. Quanto mœ-
rore urgear, profecto uides. quod si mihi commune cum
cæteris esset, qui uidentur in eadē causa esse, minor mea
culpa uideretur, & eo tolerabilior esset. Nunc nihil est,
quod consoletur, nisi quod tu efficias, si modo etiam nunc
effici potest, ut nequa singulari afficiar calamitate, &

y ij

EPISTOLA AD OCTAVIUM

gatum sibi obtineret. Audient duo Decij seruire eos ci-
uibus, qui, ut hostibus imperarent, uictoriae se deuoue-
runt. audiet C. Marius impudico domino parere nos,
qui ne militem quidem habere uoluit, nisi pudicum.
audiet Brutus eum populum, quem ipse primo, post
progenies eius a regibus liberauit, pro turpi stupro da-
tum in seruitutem. Quae quidem si nullo alio, me ta-
men internuntio ad illos celeriter deferentur. nam si ui-
uus ista subterfugere non potero, una cum istis uitam
simul fugere decreui.

FINIS.

AA BB a b c d e f g h i k l m n o p q
r s t u x y z aa bb cc dd ee ff gg hh ii
kk ll mm nn oo pp qq rr ss tt
Omnes quaterniones, praeter tt Duernionem.

VENETIIS IN AEDIBVS ALDI,

ET ANDREAE SOCERI.

MENSE IANVARIO.

M. D. X X I.

